

EN NY ÆRA FOR MISJONEN I SKOLEN?

AV LEKTOR H. K. HEIMDAL

Bjarne Kvam: Oppdragelse til misjon. Egede-Instituttet. Oslo 1948. 68 sider.

Fredrik Larssen: Misjonen i folkeskolen. Egede-Instituttet. Oslo 1948. 64 sider.

Enda Norge er et misjonsland av rang, er det svært sjelden en finner noe på trykk om misjonen i skolen.¹⁾ Tiden synes ikke å ha vært moden for en alment anerkjent utnyttelse av misjonen i oppdragelse og undervisning. Misjonen har vært de fås sak, en mer privat sak. Forståelse for dens berettigelse og erkjennelse av dens veldige oppgave og innsats også i dag ligger utenfor de fleste nordmenns sirkler. Det er nemlig ikke med i den dannelses- og det dannelsesideal skolen har gitt oss.

Den siste krig og tiden etter den synes å ha gitt forutsetninger for en forandring i dette. Aldri var vel menneskenes sinn mer grenseoverskridende enn da grensene ble stengt. Hele jorden favnet vi på kart, i tanke og bønn. Når verden nå skal bygges opp igjen, er dette en menneskehetens fellessak. Derfor står i den pedagogiske debatt verden over «oppdragelse til mellomfolkelig forståelse» som et hovedtema. Det var mottoet på tre internasjonale studie-møter siste sommer, et for barnepsykologer i Tsjekkoslovakia, et for lærerskolelærere i England, begge arrangert av U.N.E.S.C.O.; det tredje var et F.N.-møte i Amerika. Tiden er internasjonalt orientert. Dette

¹⁾ Jfr. John Stene: Hvorfor og hvorledes skal vi skaffe plass for den kristne misjon i vårt skolearbeid? (Norsk Pedagogisk Årbok 1926); O. G. Myklebust: Skolen — et erobringsfelt for misjonstanken (Dagen, søndagstillegget Helg og Høytid 1939 nr. 38); H. K. Heimdal: Det kristne vikingtog (Kristen Skole 1946 nr. 1); Oddrun Kårstad: Misjonen og skolen (Vår skole 1948 nr. 33, Den høgre skolen 1948 nr. 14).

har åpnet en ny mulighet for misjonens inngang i menneskets tankeverden. Den er jo bærer av *brorskapets* religion.

Tiden er en besøkelsestid for misjonstanke og misjonsorientering. Og det må sies at denne besøkelsestid utnyttes fra deres side som har et spesielt ansvar for denne sak i vårt land. Enhver som er interessert her, har kunnet glede seg i stigende grad over den økende mengde av misjonslitteratur som er kommet på markedet de siste 10—15 år. «Vi går inn i litteraturens tidsalder i misjonsarbeidet.» (Fr. Birkeli).

Det beste uttrykk for at vi er inne i et tidsskifte når det gjelder forståelse for misjonen, er opprettelsen av Egede-Instituttet. At det hadde klart for seg hvor det strategiske punkt er når en vil påvirke hele folket, viste det ved sine første prisoppgaver, som blant annet gjalt misjonens plass i skolen: «Hvordan kan misjonen få sin rette plass i folkeskolen og den høgere skolen?»

Ved de besvarelser som kom inn, har vi nå fått et utmerket grunnlag for å drøfte misjonens plass i skolen både kvantitativt og kvalitativt, og å prøve den teoretisk og praktisk. Og blir disse to små bøkene lest av den norske lærerstand, skulle det være rart om ikke det satte dype merker både i lærerens sinn, i hans pedagogiske tankeverden og i hans praktiske undervisning. Hvis da de nyvakte undervisningsbehov kunne bli møtt med pedagogiske hjelpemidler i form av misjonshåndbok og leseverk, frilesningshefter og en orientering om den misjonslitteratur vi *har*, som er i gledelig vekst både hva kvantum, kvalitet og utstyr angår, da kunne en nære et begrunnet håp om at den kristne misjonsinnsats skal bli en anerkjent del av et dannet menneskes kunnskap i Norge.

Disse to besvarelsene utfyller hverandre på en ypperlig måte, og de er begge like nødvendige. Hadde Egede-Instituttet bare gitt ut den prisbelønte avhandlingen av cand. theol. Bjarne Kvam, ville en praktiserende skolemann ha sittet igjen med et stort sagn. For Kvams avhandling er en akademisk-teoretisk behandling av problemene i både folkeskolen og den høgre skolen. Han gir ikke noen pedagogisk rettleiing for læreren i skolestua om hvordan han skal undervise i misjon. Dette siste ser lærer Fredrik Larssen som sin egentlige oppgave — og følger de foreliggende planer i folkeskolen, som han begrenser seg til i sin utgreiing.

Kvam «anser det som liggende utenfor oppgavens ramme å etter-
vise i enkeltheter hvordan misjonsundervisningen kan eller bør drives,
og trekker opp de store hovedlinjer for hvordan denne undervisning
kan få sin egen og rette plass i de to skolearter.» (Bedømmelses-
komitèen). Han er klar over at misjonsinteresserte lærere gir mer
misjonskunnskap enn det som lærebøker og planer innbyr til, men det
er «bare unntak av lokal betydning». (s. 20). Og det bare under-
streker at normalplan og lærebøker ikke har maktet å gi misjonen dens
rette plas i skolen. Dette påviser han ut fra timetall og lærebøkens
stoffmengde. Den tid som blir brukt til å gjennomgå misjonsstoff, ut-
gjør tilsammen ca. 29 skoletimer av de 532 som faget kristendoms-
kunnskap har i byfolkeskolen (450 t. i landsfolkeskolen). Bare om-
lag 5 av disse timene blir brukt til å gjennomgå vårt eget lands
misjonshistorie og misjonsinnsats, og det er jo dette stoffet som har
mest pedagogisk verdi i den kristne påvirkning og oppdragelse.

Skal misjonen få den plass som svarer til dens pedagogiske verdi
og til dens historiske betydning, må det en hel revolusjon til i de
oppsatte planer for kristendomskunnskapen. Misjonen må bli en
egen disiplin innen dette fag, og den må få en egen lærebok. Normal
planens få timer kan da ikke brukes. Derfor bygger Kvam på den
midlertidige kirkeledelses «Atterreising av kristendomsfaget i skolen.»

Med begeistringens glød, en klar tanke og i et knapt, konsist språk
legger han denne sak inn på alle som har med skoleplaner og fag-
fordeling å gjøre, med lærebøker og lærebokskrivning. Skolestyrene
bør bli kjent med denne avhandlings synspunkter når de drøfter hvor
mange timer kristendomsundervisningen skal ha, når lærebøker skal
innføres og skoleboksamlingen skal suppleres. Boka lar oss ane en
i god forstand mer tidsmessig kristendomsundervisning i framtiden.

Det er ikke gjort i et nå å gjennomføre disse radikale forandringer.
Nye bøker må til. Og tiden er ikke modnet nok til det. Men mon-
ningen kan framskyndes. I skolen kan det skje ved at misjonen
får en rikest mulig inngang i den undervisning som drives etter de
planer og med de lærebøker som gjelder i de forskjellige kommuner
i dag. Her er det Fredrik Larssen gir en verdifull orientering, ja
nærmest en misjonsmetodikk. Mens Kvam vil en hel omlegging av
kristendomsundervisningen, vil Larssen «fylle institusjonene». Med
de spesielle forutsetninger som en utstrakt misjonslesning og lang

lærererfaring gir, fører han oss gjennom de fag i skolen som han mener kan berikes med og gi høve til orientering om misjonen i alle dens nyanser. Det er kristendomsundervisningen i alle dens disipliner som bibelhistorie, bibellesning, katekisme og litt religionshistorie; det er heimstadiære, historie og geografi. Han følger normalplanen og knytter sin orientering til både de pensumstykker denne planen har satt opp, og til de prinsipper og retningslinjer den har lagt for undervisningen. Og da finner han en *berettiget* plass for misjonen innenfor de nevnte fag.

Bokas komposisjon virker noe løs og ujamn. Enkelte avsnitt kunne en ha ønsket fyldigere; de virker som de ikke er helt utførte og ferdigbehandlet, t. d. om kirkelig enhet og om de andre religioner. Men forfatterens mening er vel her at det er lærerne i skolen som skal fullende. Han vil selv bare gi rikest mulige antydninger, åpne øynene, sette i gang, gi inspirasjon. Bokas store verdi er nettopp de mange praktiske råd og vink om hvordan en kan føre barna opp til misjonens vide utsyn på de forskjelligste steder på vandringen gjennom bøkens verden. Likedan de mange detaljerte og konkrete tilvisninger til litteratur om kvinners og menns innsats for Guds rike blant fremmede folkeslag, og om disse folkeslags religion, kultur og dagligliv i møte med Kristus og hans budskap. Normalplanen oppfordrer til å vise årsaker til forandringer i samfunns- og folkeliv. Ut av misjonslitteraturen lyser det fram at evangeliet er en slik årsak — til bedre samfunnsforhold og til et mer høyverdig folke- og menneskeliv.

Larssens bok vil bli en inspirasjon til å ta på seg arbeidet — og gleden — med å leite fram mer fra misjonslitteraturens gullgruve; den vil få den enkelte lærer til selv å arbeide seg inn i denne Guds nyskapsverden, så full av under, opplevelse og eventyr. For han vil snart merke at dette stoffet inspirerer også barna og gjør kristendomsundervisningen livsnær og frisk — og at det letter de andre fags beånding av kristentroen. Barna får se med nye øyne at kristendommen virkelig er en kjærlighetens nyskapermakt og verdens mektigste fredsfaktor, at «misjonsarbeidet er den høyeste form for internasjonalisme.»

Larssen sier s. 3: «Viten om misjon er med i den kunnskapen mønsterplanen sier *skal* løftes inn i den norske folkeskole. Vi kan

ikke komme forbi hedningemisjonen.» Nei, vi *bør* ikke komme forbi den. Skam for den lærer som leser disse to avhandlinger og så *går* forbi denne lyssøyle i kirkens og folkenes liv og historie. Da handler han ikke rett overfor dem han i sin gjerning tjener: skolen med sin oppdragergjerning, barna selv og misjonen, Guds rike på sin vandring til folkene.